

MEDEDELINGENBLAD

„ D E V. D. H. - O M R O E P ”

VAN DER HEEM N.V. - DEN HAAG - HOLLAND

NO. 81, VRIJDAG 2 NOVEMBER 1945

VIJF JAAR VERZET.

Stelt U een grote parapluie voor, een reusachtige parapluie, waaronder honderden mannetjes de bui afwachtten, een bui, die jaren duurde: dan vindt men ons bedrijf gedurende de oorlogsjaren gekarakteriseerd. Het is wel eens aardig en interessant daarvan iets meer te vertellen, om wat meer bekendheid te geven aan het belangrijke werk, dat in dit opzicht door onze afdeling Arbeid is verricht.

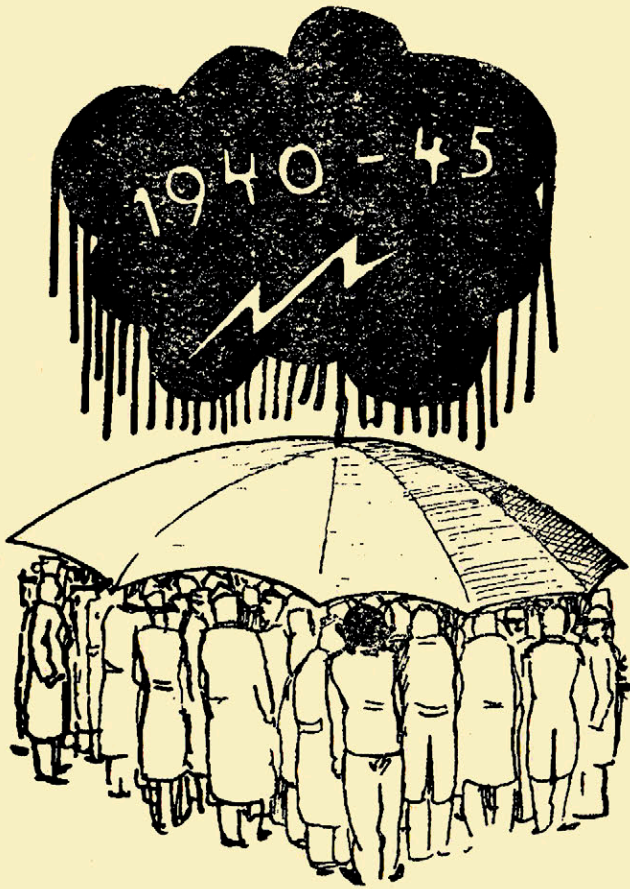
Drs. J. H. Ruijsch van Dugteren heeft hierin wel het grootste aandeel gehad en aan zijn onvermoeide ijver is het te danken, dat velen beschutting konden vinden onder deze parapluie, waardoor hun vrijheid en misschien wel hun leven werd gespaard. Het manoeuvreren met dit regenscherm was een soort trucwerk, nodig om de Duitsers onder narcose te brengen en te houden; deze hocus-pocus moet wel eens een vreemde indruk hebben gemaakt. Toen was het niet mogelijk daarvan tekst en uitleg te geven. Tijdens de bezetting was elke verklaring riskant en zelfs levensgevaarlijk, met het oog op het verraad dat altijd juist net uit die hoek kwam, van waar men het het minste verwachtte. Wij hebben bijvoorbeeld arbeiders gehad, die zich goede vaderlanders noemden en zich desondanks en bloc bij de Rüstungs-Inspektion gingen beklagen over de Directie. Sommigen wendden zich tot Woudenberg van het N.A.F. en drongen bij hem aan, een socialen voorman te benoemen. Er waren anderen, die de Duitsers vertelden waar onze machi-

nes waren verstopt. Geen N.S.B.'ers, maar opportunisten van laag allooi. Met de aanwezigheid van deze mensen moest terdege rekening worden gehouden. Vandaar dat een zekere geheimzinnigheid consequent werd betracht, en opening van zaken, op welk een bescheiden schaal ook, absoluut uitgesloten was. Taboel!

Alleen op deze wijze was het den heer Ruijsch van Dugteren en zijn medewerkers mogelijk hun arbeid voort te zetten, deel te nemen aan besprekingen van landelijke en plaatselijke illegale contactcommissies, waar plannen werden uitgebroed om de door de Duitsers genomen en beaalde maatregelen zoveel mogelijk te saboteren. Zij onderhielden relaties met de door de Duitsers ontbonden werkgeversverenigingen en vakorganisaties, welke zich van hun ontbinding niets aantrokken als het er op aankwam, den bezetter dwars te zitten; zij hadden voortdurend contact en overlegden met „goedliggende” ambtenaren van de Gewestelijke Arbeidsbureaux. Zij ontzagen eigen veiligheid en die van hun gezinnen niet, om Jong Holland leed te besparen.

Om te verklaren wat de afdeling Personeelszaken gedurende de oorlog verrichtte is het nodig, de volgende richtlijnen uit te stippelen, die als het ware de basis vormden van het te volgen schema:

1. De leiding besloot met alle kracht het oorspronkelijk karakter van het bedrijf te handhaven en de productie van de

vredestijd ook gedurende de oorlog voort te zetten, dus radio's en stofzuigers, knijpdynamo's en strijkijzers te **blijven** vervaardigen.

2. Om te voorkomen, dat deze opzet door intern verraad zou mislukken, werd het bedrijf zo spoedig mogelijk van nationaal-socialistische elementen gezuiverd en voor de toekomst zuiver gehouden.
3. Door de in punt 2 genoemde gedragslijn kon zonder bezwaar het afvoeren van personeel naar Duitsland krachtadig worden bestreden; ook de strijd van andere instelling daartegen werd daadwerkelijk gesteund.
4. Ten einde deze strijd met succes te kunnen voeren, werd voortdurend geklaagd over gebrek aan personeel. Op welke wijze de Duitsers in de loop der jaren getracht hebben daarin te voorzien en wat onze afdeling Personeelszaken daartegenover deed volgt hieronder.

Eind 1940, begin 1941, ontpopte de man, belast met het aannemen van uurloners, zich als pro-Duits. Hij was onder de Duitsgezinden ons moeilijkste geval. Hij deed alle moeite om langs de weg van

soepelheid en toegevendheid de nationaal-socialistische ideeën ingang te doen vinden. Maar het personeel nam een beslissende afwijzende houding aan en binnen een jaar werd zijn positie onhoudbaar. Een door hem gemaakte fout werd dankbaar aangegrepen als motief om hem te ontslaan.

Ten einde in het vervolg de behartiging van de personeelsbelangen ten volle tot haar recht te doen komen, werd einde 1941 de gehele personeelsafdeling onder de éénhoofdige leiding van den heer Ruijsch van Dugteren gebracht. Op datzelfde tijdstip bracht de heer Ruiters van het Gewestelijk Arbeidsbureau te Den Haag, een bezoek aan onze fabriek, met het doel na te gaan of dit bedrijf een bolwerk van verzet tegen Duitse acties zou kunnen worden.

Direct bleek de waarde van de centralisatie van de afdeling en het grote belang van dit eerste contact met het Gewestelijk Arbeidsbureau (afgekort G.A.B.). Immers: de eerste aanval op ons personeel werd reeds in het voorjaar van 1942 gedaan. Deze geschiedde op zulk een verrassende wijze, dat het niet meer mogelijk bleek een zodanige verdedigingsmuur op te trekken, dat het aantal gevraagde arbeiders nog belangrijk kon worden verlaagd. Daarbij was op het G.A.B. te Den Haag, het verzetsapparaat nog niet geheel gereed. Door deze ervaring hadden echter allen hun les geleerd en van dat moment af was er een innig contact tussen onze afdeling Personeelszaken en de goede vaderlanders op het G.A.B.

De heren Colijn en van den Berg vroegen alle sollicitanten nauwkeurig op hun politieke voorgeschiedenis en reeds het lidmaatschap van het N.A.F. was voldoende, om de poorten van ons bedrijf voor dergelijke mensen gesloten te houden.

Op 20 December 1941 kregen wij de kans L. F. Pennings te ontslaan. Deze man was naar onze vaste overtuiging politiek onbetrouwbaar. Op zijn ontslag volgde een sterk protest van de zijde van het Bureau voor Rechtsbescherming van het N.A.F. Na enige stormachtige besprekingen moest het N.A.F. echter van verdere pogingen, om dezen man bij ons te herplaatsen, afzien.

Vrij spoedig daarna probeerde het N.A.F.

opnieuw vaste voet te krijgen door het eisen van een bedrijfsappèl. Dit werd door ons nadrukkelijk geweigerd. Toen dit middel niet kon worden toegepast, deed het N.A.F. een laatste grote aanval op ons nu reeds stevig bolwerk. Er zou en moest een sociale voorman komen. Wij lieten de benoeming aan het N.A.F. over, doch al spoedig bleek, wat wij wel hadden verwacht, dat men onder ons personeel **niemand** kon vinden, die deze functie zou willen aanvaarden.

Wij weigerden van buitenaf een socialen voorman te aanvaarden en evenmin wilden wij voldoen aan de eis, zèlf iemand voor deze functie aan te wijzen. Ondanks enkele verdere pogingen van het N.A.F., onder meer van de afdeling Voorburg, bleef ons bedrijf tot het einde van de oorlog zonder socialen voorman. Ook werkpauze-concerten en wat dies meer zij, hebben wij steeds afgewezen.

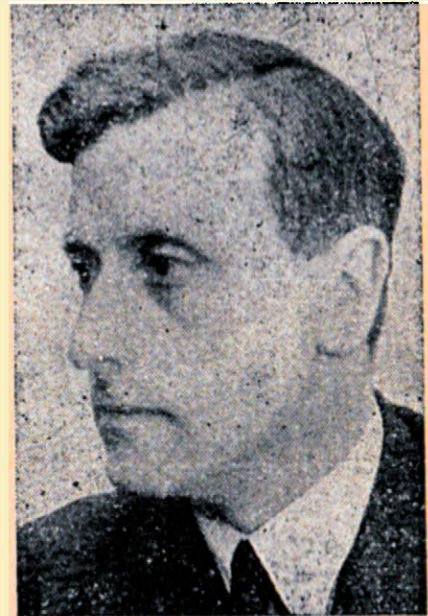
Deze overwinning op het N.A.F. was een groot voordeel; er was nu op de Personeelsafdeling geen dwarskijker, die ons steeds toenemend verzet tegen de Duitse maatregelen inzake personeelsbeheer zou kunnen belemmeren.

In November 1942 kwam de reeds lang verwachte tweede actie om personeel weg te halen, nog brutaler en plotselinger dan de eerste. Hals over kop moesten in het bedrijf zelf 180 man worden gekeurd, waarvan 130 goedgekeurd, onmiddellijk naar Duitsland zouden moeten vertrekken.

Dank zij onze centrale personeelsadministratie, gelukte het op de keuringsmorgen een grote hoeveelheid personeel ter keuring te voeren, waarvan wij konden aannemen, dat het voor werk in Duitsland zou worden afgekeurd. Hoe de commissie ook mopperde, wij brachten slechts ongeveer 130 man ter keuring, en beweerden, dat ze nu werkelijk alles had gehad, wat zich nog aan mannen in ons bedrijf bevond, behalve dan misschien enkelen, van wie wij met zóveel stelligheid beweerden dat ze niet volwaardig waren, dat de commissie van verdere keuring maar afzag.

Maar toch liet de commissie zich niet wegsturen. De heren waren „geladen”, ze maakten eerst een proces-verbaal op van de sabotage-handelingen van de personeelsafdeling, waarbij zij naarstig de namen noteerden. Intussen had de leiding

het verzet van de personeelsafdeling van haar kant gesteund door het verzenden van dringende telegrammen, waarin de diverse Duitse instanties tegen elkaar werden opgehitst. Het resultaat van alle gemeenschappelijke acties met steun van het G.A.B. was, dat van de op 26 November 1942 gekeurde 130 man, er in de eerste week van Januari 1943, slechts 7 door het G.A.B. werden aangewezen voor werk in Duitsland. Vanzelfsprekend werd door de personeelsafdeling bij deze verzetsactie aanhoudend geklammerd over de „zware slag” aan het bedrijf toegebracht, door de wegvoering van de eerste groep mannen in het voorjaar van 1942.

Drs. J. H. RUIJSCH VAN DUGTEREN.

Dit voortdurend klagen over het gebrek aan personeel, bleek in de volgende periode het krachtigste hulpmiddel om mensen in Nederland te houden.

In Mei 1943 volgde de terugvoering van militairen in krijgsgevangenschap. Het zou te ver voeren, uitvoerig te vermelden, wat wij hebben gedaan om onze mensen daarvoor te bewaren. Wij konden allen, die tot het reservepersoneel behoorden in Holland houden; van de vier beroepsmilitairen in onze dienst is er slechts één in krijgsgevangenschap weggevoerd. Deze had zich niet aan de instructies gehouden en was zich gaan melden zonder Ausweis. Alle pogingen nog op de meldingsdag ondernomen, om hem weer te bevrijden zijn helaas mislukt (v. Gorkom).

Intussen bleek, dat bij tal van particuliere

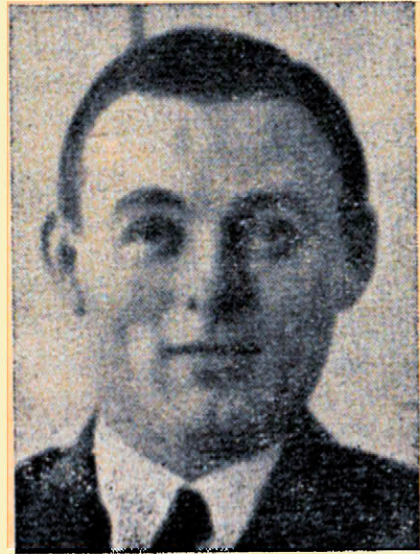
ondernemingen en bij vele Rijksbureaux nog krijgsgevangenen zaten, die geen Ausweis zouden krijgen. Op verzoek van den heer Ruiter meldden zij zich bij Van der Heem. Er werden er nog heel wat door ons geplaatst, soms tien op één dag. Ook dit was mogelijk doordat wij bij het opvoeren van onze personeelsbezetting voortdurend dankbaar gebruik maakten van de klacht „dat reeds zoveel goed personeel van ons naar Duitsland was weggevoerd!”

Overigens hebben wij op slinkse wijze ongeveer een 60-tal zogenaamde „blaue Bescheinigungen” bij de Rüstungsinspektion weten te ontvreemden, waardoor tal van mensen, niet in onze dienst, terugvoering in krijgsgevangenschap werd bespaard.

Het verzet tegen deze acties is blijkbaar over het gehele land zó krachtig geweest, dat de moffen naar nieuwe wegen zochten. Ze bedachten de methode van de „Jahrgangswise Erfassung”. Alles uit de jaren 1924, 23 en 22 moest weg! Er kwam een verbod deze mensen tenzij ze waren afgekeurd, in de bedrijven te handhaven. Het G.A.B. stelde ons op de hoogte, voor welke kwalen de jongemannen al zo werden afgekeurd. Huiduitslag — waarvoor de moffen al heel erg bang zijn — maagkwalen en vallende ziekte, kwamen plotseling onder ons personeel, door de personeelsafdeling ingelicht, veelvuldig voor. Ruim 50 % werd afgekeurd. Bijzondere prestaties hebben bij deze actie de H.H. Maghitto en Jos van het G.A.B. verricht. De heer Ruiter nam ons in vertrouwen en enkele kerngezonde jongens konden, dank zij de levensgevaarlijke toeren van den heer Jos, rustig ter keuring gaan. Zij werden prompt afgekeurd.

Op een gegeven ogenblik bleek het G.A.B. behoefte te hebben aan een veiligheidsklep om gezonde jongens van de fatale jaargangen in Nederland te kunnen onderbrengen. Om dit te bereiken legde de heer Ruiter bij ons een bezoek af. Daarbij werd nauwkeurig afgesproken, op welke wijze wij den heer Lieftink, toen plaatsvervangend directeur van het G.A.B., zouden bedriegen. Spoedig daarop brachten wij een bezoek aan den heer Lieftink en klaagden daar ernstig onze nood over gebrek aan personeel. De heer Ruiter, toen chef van de interne Contrôle-

afdeling op het G.A.B. werd ter verantwoording geroepen. Bij zijn binnenkomst veinsden wij hem slechts oppervlakkig te kennen. De heer Lieftink was zó onder de indruk, dat hij den heer Ruiter verweet niet soepel genoeg te zijn met het zenden van personeel aan onze onderneming. En het resultaat van het bezoek was, dat de heer Ruiter toestemming kreeg, om óók jongens uit de jaargangen 1924, 1923 en 1922, die reeds voor arbeid in Duitsland waren goedgekeurd, naar onze onderneming te zenden. De heer Ruiter gaf dit bevel onmiddellijk door aan de bemiddelingsafdelingen en...

E. RUITER.

G. A. B.

de gewenste veiligheidsklep was er. Tezelfdertijd gelukte het den heer Leo van der Heem een tiental jongemannen van de jaargang 1924 te behouden, hoewel dit slechts bij hoge uitzondering werd toegestaan aan enkele bedrijven, die uitsluitend oorlogstuig maakten.

Door dit op grote schaal weghalen van personeel met de Jahrgangswise Erfassung, brachten weinig bedrijven nog iets terecht van de productie. De Duitsers kwamen nu direct met twee oplossingen voor de dag.

1. De werktijden werden **verplicht** verlengd tot 54 uur per week en mochten desgewenst zelfs tot 60 uur verhoogd worden, beide zonder verplichting tot betaling van overwerkuren. Wij traden daar niet in en stelden het systeem van de spaarpot in. Kwamen de moffen ons des winters controleren,

dan wezen wij op de in de zomer gespaarde uren. Kwamen ze des zomers, dan werkten wij inderdaad meer dan 48 uur. De moffen hebben gelukkig nooit gemerkt, hoe zij met die spaarpot werden bedrogen.

2. Waar er niet genoeg mannen meer waren om in ons bedrijf te worden geplaatst, werd van ons geëist, dat wij overal vrouwen zouden aanstellen. Gelukkig vermeden de vrouwen het G.A.B., zodat dit ons niet aan vrouwen kon helpen. En wat ten slotte, door de moffen gedwongen, zich bij het G.A.B. aanmeldde, was van een dusdanig gehalte, dat onze afdeling personeelszaken ten enenmale weigerde deze vrouwen in dienst te nemen.

Wij bleven nu ook nog voortgaan, schriftelijk zowel als mondeling, bij het G.A.B. te klagen over gebrek aan personeel.

1. Als gevolg van dit voortdurend klagen zou men niet licht nog meer mensen vorderen voor Duitsland, terwijl wij er een mooie verontschuldiging in vonden voor onze veel te geringe productie.
2. Wij werden door dit voortdurend klagen in staat gesteld, steeds meer personeel met behulp van het G.A.B. clandestien in dienst te nemen.

Weer wist Killian, de gevaarlijke Deutsche Fachberater bij het G.A.B. een oplossing. Door de Jahrgangswise Erfassung, kwam een massa afgekeurden uit kleinere bedrijven vrij voor de arbeidsinzet. Wij kregen zeer velen toegewezen, en werden verplicht deze mensen aan te stellen. Zij waren door den N.S.B.-arts van het G.A.B. goedgekeurd. Wij weigerden ze echter wanneer onze fabrieksarts, Dr. Hk. Robers, ze niet eerst goedgekeurd had. Het merendeel werd door hem afgekeurd. Het G.A.B. dreigde met allerlei vreselijke dingen. Wij hielden echter voet bij stuk. Ook andere bedrijven steunden ons in dit opzicht, door de slachtoffers eveneens af te keuren. Zodoende kon het G.A.B. er velen niet plaatsen, zodat ze ten slotte toestemming verkregen, naar hun oude patroon terug te keren!

Wij werden hierbij weer geholpen door den heer Roode van het G.A.B. Deze, werkzaam op de afdeling Arbeidsinzet, vervalste namelijk de statistieken van deze afdeling zodanig, dat het scheen,

alsof uit de gezonden kandidaten een voldoende aantal door ons was aangenomen.

Tezelfdertijd gaf de heer Hermans van de afdeling kantoorbemiddeling van het G.A.B. een stapeltje vervalste indienst-tredingsvergunningen (de handtekening van den Directeur Meys is er op nage-maakt) aan de heren Colijn en van den

P. J. H. COLIJN.

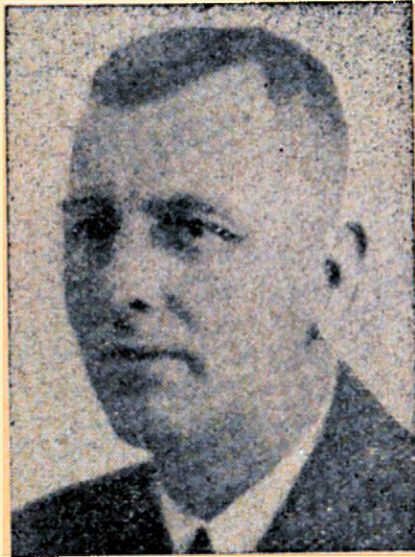
Berg. Deze zorgden er voor, dat ze werden gepost ongeveer een dag of tien, nadat de aanvraag om vergunning de deur was uitgegaan. In werkelijkheid gingen deze aanvragen nimmer de deur uit. Op onze centrale postkamer was iemand mede in het complot. Wij bewaarden de blauwe copie, schreven de brief (het origineel) wel als uitgegaan in, maar verscheurden hem daarna. Zou er nu ooit contrôle op de indienst-tredingsvergunningen komen, dan hadden wij de bewijzen van een „officiële” aanvraag en eveneens de na een dag of tien binnengekomen vergunning. Wij moesten maar hopen, dat ze nimmer op het G.A.B. zelf zouden gaan nazoeken hoe het in elkaar zat, want zelfs de naam van zo'n „vals” aangenomen jongeman was op het G.A.B. natuurlijk niet eens bekend!

Op deze wijze hebben wij ongeveer een honderd jongemannen kunnen helpen. Hierbij waren er ook, die wel met een officiële vergunning in hun zak liepen, maar die nooit bij ons in werkelijke dienst zijn getreden. Ze hadden echter de nodige papieren, die hen beschermen

moesten bij eventuele razzia's op straat of waar dan ook.

Een enkele maal kwamen controleurs of foute politiebeambten een onderduiker halen. Het spoor leidde naar Van der Heem. Maar vóór de heren met hun werk konden beginnen was het alarmsysteem in werking; de man werd stilletjes weg-gemoffeld, zijn kaart uit de personeelkardex en loonadministratiebescheiden verwijderd en de controleurs zochten tevergeefs.

Ondanks alle maatregelen van de moffen bleef onze productie voor hen veel te laag. Zij hebben nogmaals getracht een oplossing te vinden in het bezetten van ons bedrijf met vrouwelijke werkrachten. Om te beginnen werd het aan ieder meisje verboden, ons bedrijf te verlaten. Gingen ze toch weg, dan moesten wij ze dienstverplichten. Wij hebben dit wapen

F. M. STEINMETZ.

G. A. B.

vele malen gehanteerd en konden dit ook veilig doen, aangezien de afdeling vrouwelijke bemiddeling op het G.A.B., zodanig werkte, dat wij wisten, dat niet één van onze meldingen tot gevolg zou hebben, dat een meisje, dat aan de dienstverplichting geen gehoor gaf, daarvoor zou worden gestraft. Des te meer betreuren wij het, dat zulks toch eenmaal het geval was en wel met mejuffrouw E. P. J. Pieters. Op de een of andere onverklaarbare wijze was deze aanvraag op het G.A.B. in „verkeerde” handen gevallen, met ongewenst resultaat. Alle andere meldingen bleven voor de moffen

zonder enig succes: de meisjes waren weg en bleven weg, zonder meer. Maar in de ogen van de Rüstungs Inspektion hadden wij het „goed” gedaan en het was alweer niet onze schuld, dat de productie zo laag bleef.

Toen nu ook het G.A.B. in gebreke bleef, ons door middel van de dienstverplichting afdoende te helpen, bedacht de Duitse Fachberaterin bij het G.A.B., Fräulein Achilles (later Frau Schaper) iets nieuws. Wij moesten dan maar vrouwelijke stu-

G. J. VAN DEN BERG.

denten plaatsen. Om aan de moffen duidelijk te maken, hoe groot het gat was, dat ze hadden geslagen in onze bezetting, door het weghaden van jongemannen, vroegen wij maar liefst honderd meisjes tegelijk bij het G.A.B. aan. Wekelijks bezochten wij de afdeling vrouwelijke bemiddeling en betoogden voor Fräulein Achilles, dat er van de productie voor de Duitsers niet terecht kon komen, wanneer ze ons niet aan meisjes hielp!

Toen beide ze ons op een morgen verheugd op: „Ze had honderd vrouwelijke studenten voor ons, die geweigerd hadden de loyaliteitsverklaring te tekenen. Daar zaten wij nu. Want wij wilden natuurlijk onder geen enkele voorwaarde deze kranige meisjes voor straf bij ons laten werken! Onze enige uitredding vonden wij in de mededeling, dat ze er ons dan maar tien per week moest sturen. Ze was toen verschrikkelijk boos, want alle meisjes moesten tegelijk worden ge-

plaatst en des avonds in één strafkamp terugkeren. Ze moesten dus alle honderd ineens worden genomen, of wij kregen er niet één. Wij kregen dus geen enkele. Maar de Fachberaterin achtte dit van onze zijde een ongehoorde daad van sabotage en sindsdien zon zij op wraak. Enkele maanden later meende zij een middel te hebben gevonden. Zij wenste ons bedrijf te bezichtigen in verband met het plaatsen van twintig vrouwelijke studenten. Bevriende relaties van het G.A.B. hadden ons tevoren gewaarschuwd en geadviseerd haar toe te laten, doch laten doorschemeren, wat haar bedoelingen waren en hoe zij gestemd was en hoe een knijpkat voor haar en haar onmiddellijke assistente Mej. Eskes, wonderen zou doen.

F. J. C. HERMANS.

G A. B.

Zij werd zodanig rondgeleid, dat zij op montage voornamelijk het zeer ingewikkelde werk te zien kreeg en ontving bij haar vertrek een knijpkat. Ze ging weg in de vaste overtuiging, dat Van der Heem N.V. destijds terecht de honderd vrouwelijke studenten had geweigerd en dat er nu evenmin geschikte arbeid was te vinden voor de andere twintig studenten.

Maar nóg waren wij er niet. Want de moffen kregen ons langzamerhand dóór. Ze vertrouwden ons niet en menigmaal uitten zij de vreselijkste bedreigingen, wijl de productie beneden alle peil bleef! Al de oorlogsjaren door hadden wij tegenover hen alleen maar toneel ge-

speeld. Schijnbaar deden wij wat wij konden; in werkelijkheid hadden wij met steun van anderen slechts zoveel mogelijk tegengewerkt. Wij moesten die schijn zolang mogelijk bewaren, want wanneer ze ons spel zouden doorzien, was er niets meer te redden geweest. Dan zou er zonder enige twijfel in ons bedrijf een Verwalter zijn gekomen en deze pottenkijker zou iedere verdere tegenwerking volslagen onmogelijk hebben gemaakt. Vandaar dat wij, om te tonen, dat het niet onze schuld was, dat zij op geen stukken na uit de fabriek konden halen wat ze gedacht hadden, ook zèlf acties moesten voeren voor meer meisjes in de fabriek. Wij zetten werfcampagnes op onder het motto: „allen naar de stratosfeer, met prijzen, etc. De moffen vonden het prachtig. Wij ook! Want van uit de fabriek was ons door enkelen reeds direct medegedeeld dat het personeel er niets van moest hebben en niet van plan was ons te helpen.

Er is dan ook **niets** van terecht gekomen. Maar de moffen zagen onze „goede wil” en wij konden hun opnieuw bewijzen, dat wegvoeren van mannelijk personeel slechts zou betekenen, dat ze nóg minder producten zouden krijgen.

In het najaar van 1943 kwam een nieuwe Sauckelactie. Toen zaten wij lelijk in de knel, wijl ons bedrijf door alle vroegere handelingen veel te hoog was bezet met beampten. Weer moesten wij listige vervalsingen toepassen, om de moffen om de tuin te leiden. Onze personeelsstatistieken, die wij regelmatig aan de Rüstungsinspektion moesten inleveren, waren vrijwel iedere maand anders. Eiste men vakarbeiders op, dan bleken wij op de ongeveer 600 directe werknemers maar ruim 60 vakarbeiders te hebben; eiste men kantoorpersoneel, dan hadden wij plotseling tientallen „directe” arbeiders meer, daar wij vlug op onze statistieken veel indirecten (tijdschrijvers, magazijnpersoneel, productie bureau e.d.) als direct opgaven. Eiste men ongeschoold personeel, dan wezen wij op onze leerlingenopleiding en toonden daarmee aan, dat wij bezig waren met herscholen en omscholen.

Maar hòe wij eind 1943 ook redeneerden met arbeidsuren, directen en indirecten, beampten en arbeiders, de commissie die

toen ons bedrijf bezocht onder leiding van Dickel, had ons min of meer door, zodat wij bijna tegen de lamp waren gelopen. Die morgen stuurden wij een groot aantal mannelijke kantoorbedienden voor de rest van de dag naar huis, zodat de moffen toen ze een blik wierpen op de kantoorruimte, daar voor het meerendeel vrouwen zagen werken.

Het ging er warm toe, die morgen, maar wij bevochten een resultaat, waarvan wij zelfs niet hadden **durven** dromen.

Een tiental mensen van onze administratie werd aangewezen voor onmiddellijk vertrek naar Duitsland. Maar toen hielp ons het verzet van de vorige maanden: „wij konden aantonen, dat wij zelf zozeer behoefte hadden aan deze tien man, dat wij toestemming kregen ze in onze eigen fabriek te werk te stellen aan de directe productie. Veel is daarvan natuurlijk niet terecht gekomen; maar deze mensen bleven in Holland en de opzet was gelukt.

Een nieuwe grootscheepse en zeer gevaarlijke actie om mensen weg te halen vond toen nog plaats door middel van de zogenaamde Z-kaarten (das Z.S. Verfahren). De moffen wilden met deze kaarten in geheel Nederland alle arbeiders registreren. Wij ontvingen een officiële oproep van de Rüstungs-Inspektion, deze kaarten af te halen. De oproep werd vernietigd en wij deden alsof wij die nooit hadden ontvangen. Opnieuw ontvingen wij een aanmaning. Hierop werd aan de Rüstung-Inspektion getelefoneerd, dat wij niet wisten, waarover het ging. Toen zij ons antwoordden, dat wij toch hun eerste oproep wel hadden ontvangen, ontkenden wij dit. Ze maakten echter korte metten en eisten van ons, dat wij de kaarten nog diezelfde dag zouden komen afhalen. Wij wisten hen er echter toe te bewegen, eerst een afschrift te zenden van hun vroeger schrijven. Deze copie heeft ons natuurlijk ook nimmer bereikt en wij hebben de kaarten **nooit afgehaald, laat staan ingevuld of ingeleverd!** Doordat wij te Amsterdam regelmatig contact hadden met een uitgebreide illegale actie die tegen deze actie was gericht, hebben andere bedrijven in ons land — hoewel het verzet op een gegeven ogenblik tevergeefs dreigde te

zullen zijn — met ons in dit verzet volgehouden en de Nederlandse Industrie heeft ten slotte deze strijd voor een groot deel gewonnen.

In totaal rekten wij de Z-kaarten geschiedenis ruim negen maanden!

Ten slotte kwamen op 21 November 1944 de razzia's ook in Den Haag. Alles tussen de 17 en 40 jaar was vogelvrij. Gelukkig wisten de meesten van onze mannen zich te redden. Wij bleven hun wachtgeld aan vrouwen en familie uitkeren, zonder van hen te eisen, dat ze zich meldden om de wachtgeldlijsten te tekenen, waardoor ze namelijk gevaar zouden lopen, als ze zich op straat vertoonden. Ook aan de vrouwen en familieleden van hen die jammer genoeg bij de razzia's wél werden gepakt, keerden wij wachtgeld uit, zodat ze zich niet tot het G.A.B. behoefden te wenden.

In de overtuiging, dat ze nog maar een zéér klein gedeelte hadden gepakt, eisten de moffen bij monde van Kilian een lijst met namen en adressen van alle mannen tussen de 17 en 40 jaar. Wij weigerden dit met grote stelligheid. De heren Van der Heem en Ruijsch van Dugteren werden bedreigd met zware straffen, indien de lijst niet terstond werd ingediend. In een laatste bespreking zegden wij toe, dat wij een lijst zouden inzenden van die mensen, welke de moffen speciaal nodig hadden, namelijk: enige electrotechnici en radiomonteurs. De moffen tevreden maar wij waren niet zo gewillig als wij leken. Wij maakten een kladlijst met wat namen. Maar deze mensen waren allen reeds naar Duitsland vertrokken of in bevrijd gebied. Om daarvan zeker te zijn, lieten wij bij ieder van deze mensen persoonlijk thuis informeren of ze werkelijk weg waren.

Kilian had geëist, dat wij de lijst zouden indienen op het G.A.B. en verzocht ons er in tweevoud een fatsoenlijke lijst van te maken en die dan direct door te zenden naar Piel. Kilian ging met verlof naar Berlijn. En aangezien Piel dacht dat Kilian de lijst had en Kilian dacht dat wij dien aan Piel hadden gegeven, hielden wij de lijst veilig op de Maanweg en hebben de moffen die nooit gekregen. Ze zouden er trouwens ook niets aan hebben gehad!

Vlak na de bevrijding van het Zuiden hadden wij een aanslag te verduren op onze radiotechnici. Zij wilden die voor het één of andere werk in Hengelo gebruiken. Een ambtenaar van het G.A.B. kwam ze opeisen. Toevallig was de heer Ruiters juist aanwezig, zodat wij met hem eerst konden overleggen. Wij besloten den ambtenaar te zeggen, dat al onze radiotechnici reeds eerder waren vertrokken naar Duitsland (de Heer Ruiters had ons namelijk ingelicht, dat de administratie van de moffen zó in de war lag, dat ze dit nooit zouden kunnen controleren) en dat de rest zich bevond op onze service stations te Breda en Maastricht (toen reeds bevrijd).

Met vele voorbeelden zouden wij de hierboven omschreven handelingen van onze personeelsafdeling nog kunnen illustreren. Maar wat verteld is, zal U al een duidelijk beeld hebben gegeven van wat gedaan werd, om ons tegen de meer dan schandelijke mensenroof te verzetten.

Meer dan in andere afdelingen van onze fabriek was op deze afdeling verzet mogelijk en van deze mogelijkheid is ten volle gebruik gemaakt.

Het bedrijf van Van der Heem was — dit zal uit dit alles duidelijk zijn geworden — in de oorlogsjaren een toevluchtsoord voor tal van opgejaagde mannen.

Maar er was heel wat vindingrijkheid en brutaliteit voor nodig om dit resultaat te bereiken!

Nu de parapluie van Van der Heem weer een gewoon bedrijf is geworden moeten de heer Ruijsch van Dugteren en zijn medewerkers, de heren Ruiters, Steinmetz, Hermans, Maghitto, Jos, Stolk en Buisman van het Gewestelijk Arbeidsbureau ons toestaan, dat wij hen even in het zonnetje zetten van de openbaarheid. De genoemde ambtenaren hebben alles voor ons personeel, die jonge mannen onder het scherm, gedaan wat mogelijk was. Hartelijk dank heren! Alle hulde!

J. VAN DER HEEM.

IN MEMORIAM.

Hannie de Nocker, vroeger werkzaam op de afdeling Fabrieksadministratie, kwam op 29 Juli j.l. tegelijk met haar tweelingzusje Cilia, tengevolge van een auto-ongeluk om het leven.

— Jonge mensen kunnen sterven — Hoe diep tragisch is echter het gelijktijdig overlijden van deze meisjes, die 22 jaar oud in de bloei van hun leven werden weggenomen.

Wij verliezen in haar een levenslustige en ijverige medewerkster en een goed collega.

Onze vroegere collega J. v. d. Giessen, tot 1942 als wikkelaar werkzaam op de afdeling Montage, heeft bij een bombardement op Hamburg-Finkenwärdler het leven gelaten. Hij is omgekomen toen hij een moeder met kinderen wilde helpen de schuilkamer te bereiken.

TELEFOON.

mers met 100 zijn verhoogd en gebracht zijn op 3 cijfers. Nummer 49 bijvoorbeeld werd 149, 38 werd 138 enz. Alleen nummer 0 (de stad) en 9 (de centrale) bleven ongewijzigd.

Wij hopen het ook nog mee te maken dat er 4 cijfers nodig zijn.

Als de verbouwing gelijkvloers gereed is, zal daar een aantal nieuwe telefoonaansluitingen moeten komen. Daardoor zou het aantal aansluitingen van de huistelefoon boven de 100 komen. Daarop vooruitlopend is de telefooncentrale dezer dagen zo veranderd dat alle telefoonnum-

STROOMBESPARING.

Zuinig zijn met stroom en licht
is een zaak van groot gewicht.

Er zijn lieden die zulk een prijzenswaardige bescheidenheid aan de dag leggen, dat zij tot elke prijs publiciteit vermijden, zelfs als zij zichzelf daarmee de kans ontnemen een prijs te winnen in een slagzinnenwedstrijd.

Zij geven er de voorkeur aan hun slagzinnen anonym in omloop te brengen. Nu zijn die „zwarte” slagzinnen lang niet de slechtste. Er is echter een groot „maar” aan verbonden. Daar onze V.D.H.-Omroep ook gelezen wordt door personen beneden de 18 jaar kunnen wij ze niet publiceeren.

Uitzonderingen daargelaten — hoe vindt U bijvoorbeeld deze uitspraak gedaan door een van onze grootste vorsers:

**Wat een strop — de lift staat stop
de baas spaart kolen kost mij mijn zolen.**

Het aantal inzendingen was ditmaal niet zo groot als wij verwachtten. De jury kende de eerste prijs: 25 gulden en 500 punten, toe aan den heer v. d. Lans van het Productiebureau voor zijn inzending:

Zuinig zijn met stroom en licht is een zaak van groot gewicht.

De tweede prijs: 20 gulden en 250 punten, aan den heer Borgdorff van de afdeling Meubelmontage. Zijn inzending:

**Straks gebruiken wij atoom,
maar nu nog zuinig met de stroom,**

getuigt van een ver vooruitziende blik.

De derde prijs: 15 gulden plus 150 punten, viel ten deel aan Ir. van Emden van het Bedrijfsbureau. Zijn inzending is gelicht uit een epos gewijd aan stroombesparing:

**Van der Heem zal het wel klaren
Meer werk en toch stroom besparen.**

De beoordelingscommissie besloot nog een vierde en vijfde prijs in de vorm van een beloning in punten toe te kennen en wel aan:

den heer M. C. Bisschops, afd. Inkoop, 100 punten voor:

**Eerst denken, dan pas doen;
Ge komt er beslist met Uw rantsoen,**

en den heer Enters, afdeling Secretariaat, 100 punten voor:

**Pas op voor verspilling van kilowatturen
We moeten het anders straks bezuren.**

Verder werd nog een vijftal prijzen ieder van 50 punten gegeven aan de inzenders: mej. v. d. Berg, afdeling Huisvesting, den heer v. d. Burg, afd. Stofzuigerlaboratorium, den heer v. d. Lans, afd. Productiebureau, den heer v. d. Ree, afd. Gereedschapmakerij, den heer Enters, afd. Secretariaat.

Elders in dit nummer kunt U lezen over ons puntensysteem, waar van nu af aan de verkoop van radiotoestellen, stofzuigers en strijkbouten aan eigen personeel aangekoppeld zal zijn. De jury is direct flink voor den dag willen komen. Vandaar dat zij 1350 punten onder de prijswinnaars heeft verdeeld.

Voor den winnaar van de eerste prijs, die al sedert 17 Februari 1934 in dienst is, betekent dit dus dat zijn puntentegoed nu bedraagt:

wegens dienstverband — 11 jaar à 40 punten =	440 punten
wegens dienstdtijd — 1 maand à 40 punten =	40 punten
beloning prijsvraag	500 punten
	<hr/>
	980 punten

Hij kan dus binnenkort een radiotoestel kopen.

Een der inzenders heeft zich niet bepaald tot een enkele slagzin. Hij heeft er een gemaakt voor elke afdeling.

Om ons doel, Nederland weer op te bouwen, te bereiken, moet ieder landgenoot en elk V.D.H.-er in het bijzonder doordrongen zijn van de noodzaak:

Meer en beter arbeid
met minder electriciteit.

Ons kantoorpersoneel beseffe dus:

Een ieder doe zijn plicht
en gebruikt minder stroom en licht.

Het Houtbedrijf helpt krachtig mee, want:

Met minder Watten
zagen wij meer latten.

De Metaalbewerking moet worden voorgehouden:

Minder stroom verbrassen
en meer ketels lassen.

De Nabewerking heeft als devies:

Met minder stroom
meer chroom.

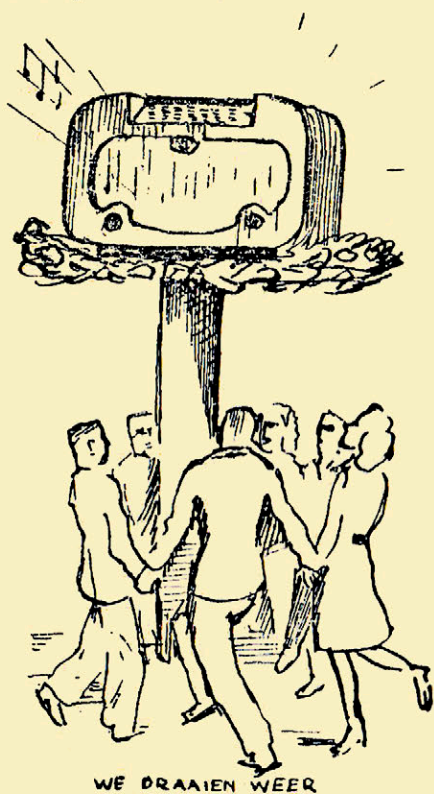
De Montage ziet kans tot:

Het tempo aan de band bewaren
en toch stroom besparen.

Van der Heem komt zodoende tot de conclusie:

Van der Heem zal het wel klaren;
meer werk en toch stroom besparen.

HOERA, WIJ DRAAIEN WEER.

Zo tegen de tijd, dat de maand Mei in zicht komt, worden de ware liefhebbers onrustig. Of ie nooit komt, wat duurt het toch lang. Tot op een dag een duizendvoudige juichkreet door Nederland weergalmt en al wat haring verkoopt de vlag uitsteekt, de „Hollandse nieuwe” is er.

Het is wel een beetje raar om van de haring zo maar op de radio over te springen — toch is het waar dat hier in de week na de vakantie ook zo'n spanning heerste. De eerste radio was onderweg — wanneer zou hij klaar zijn. Vrijdagmorgen 17 Augustus 1945 kwam hij na een reis van bijna een week van de band. Eigenlijk hadden wij toen ook de vlag moeten uitsteken en de eersteling feestelijk versierd, in triomf de fabriek moeten ronddragen en te pronk moeten zetten. Dat zoiets niet gebeurd is, tekent onze nuchterheid. Hij was klaar en daarmee basta.

Nummer twee volgde kort daarna. Toen ging het steeds sneller, de eerste week kwamen wij al tot 15 toestellen per dag en het zal niet lang meer duren of wij maken er 10 à 11 per uur. Dat is 80 per dag, 400 per week, een aardig begin,

De spoelenband en de preparatieband draaien al; binnenkort komt de SZ 14 stofzuiger weer in productie — de roomkleurige torpedo — en wordt de ankerband weer bezet.

Al zal het nog wel enige maanden duren voor wij weer volop radio's, stofzuigers, strijkbouten en motoren maken — iedere dag wordt de productie groter. En daar moeten wij het toch maar van hebben.

DE VERBOUWING.

Onze verbouwing begon anderhalf jaar geleden toen wij gedwongen waren een schuilkelder te maken en personeel van de firma Volker onder de fabriek ging wroeten en een eindexe reeks kipkarretjes volschepte met zand.

De uitvoering was echter niet zo simpel. De kelder moest geheel met de hand worden uitgegraven; het vrijkomende zand werd naast de rijwielstalling gestort. Daar de vloer van de kelder onder het grondwaterpeil van de Binckhorstpolder kwam te liggen en dus blank kwam te staan, maakten wij onze kelder van waterdicht beton. Vandaar de betonmolen die maandenlang rusteloos draaide, vandaar ook de lenspomp die dag in dag uit voor de fabriek stond te kreunen en er voor zorgde dat de bouwput droogbleef.

Welk probleem acuut werd toen de stroomvoorziening uitviel. Gelukkig kon onze trouwe diesel toen invallen.

De kelder was tevens bedoeld als kleedruimte. Alle kleedkamers zijn dus van gelijkvloers naar beneden verplaatst.

Er is volop wasgelegenheden: 160 wasbakken en 2 douches.

Stroomluchtverhitters zorgen er voor dat natte kleding spoedig droogt.

Het afvalwater stroomt naar een verzamelkolk die automatisch in het riool wordt leeggepompt.

In de toekomst komen wij allen de fabriek binnen door de linkeringang. De rechter is bestemd voor bezoekers.

De trap naar de kelder is naast de liftkoker, dus in het midden. De uitgangen zijn links en rechts.

De benedenverdieping wordt radicaal gewijzigd. Langs de wand aan de achterzijde

(binnenplaats) komen een aantal vertrekken voor de afdeling huisvesting, wachtkamers, W.C.'s, een dokterskamer met Röntgenapparaat.

Aan de voorzijde komt een kamer voor de telefoniste, waarin een telefooncel voor bezoekers, verder de kantoren en spreekkamers van de afdeling arbeid.

Ook de drukkerij, papiermagazijn en service worden gelijkvloers ondergebracht.

Het entree wordt heel mooi. De vloer van de hal wordt betegeld, er komt een grote bank voor wachtende bezoekers en verlichting met T.L.-buizen.

Het ketelhuis, dat in de toekomst belangrijk zal moeten worden uitgebreid, is nu voorzien van een asafvoerinrichting. Er is een betonnen kanaal gemaakt, voor langs de ketelfronten waarin een karretje dat door een druk op de knop geplaatst kan worden onder de leeg te halen ketel. Het karretje rijdt naar buiten, wordt opgehesen aan de galg die nu tegen de buitenwand wordt gemonteerd en leeggestort in de wachtende aswaggen.

De rijweg om de fabriek is na het inwalsen van puin, gebracht op een breedte van 6 meter. De binnenplaats blijft voorlopig onbebouwd en wordt herschapen in een luthof met boompjes, heesters en planten.

De rijwielstalling is klaar om al de nieuwe rijwielen op te nemen waar wij binnenkort over hopen te beschikken. Er is nu een aparte in- en uitgang. De gehele rijwielstalling is afgesloten van het achterterrein. Hij is 20 meter breder dan vroeger.

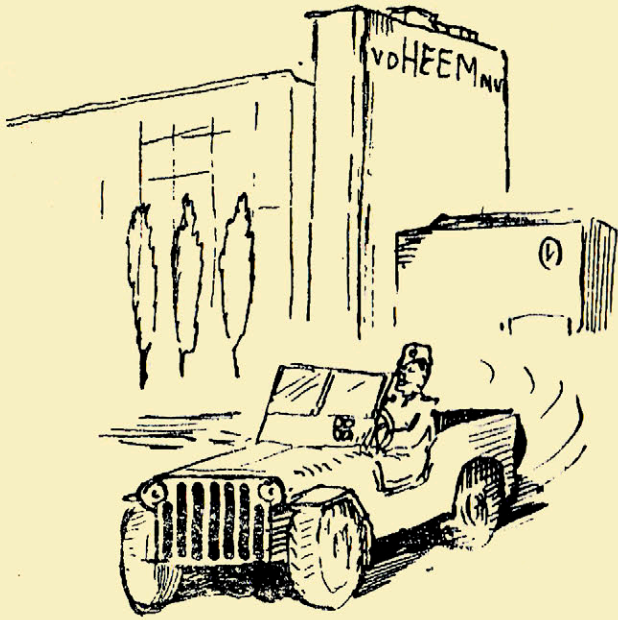
De gereedschapmakerij wordt vergroot, evenals de stempeltekenkamer. Daar hier tevens de bedrijfsschool is ondergebracht, die onder leiding van den heer van der Reyden zal staan, moest ruimte gewonnen worden. Dit is gegaan ten koste van de grote cantine, die nu heel wat kleiner is.

Ook op de derde verdieping van het hoofdgebouw zal worden verbouwd. De drukkerij verdwijnt hier, het archief en de bibliotheek komen langs de buitenmuur te liggen en de binnenruimte wordt voor een ander doel benut, o.a. een filmzaaltje!

U ziet, er zal zo wel het een en ander veranderd worden.

DE GEUS.

DE GAANDE EN KOMENDE MAN.

Een jaar geleden leek het of de wereld steeds kleiner werd, — eerst hadden wij Europa nog tot onze beschikking, later alleen Noord-Nederland nog maar, want het Zuiden was reeds bevrijd. Tevens

werd het land achter de IJssel tot verboden gebied — en uiteindelijk bleven wij als gevolg van de razzia's meestentijds thuis.

Van de weestromstuit snakken velen nu naar verandering. Zij willen weg, de wereld zien, in een andere omgeving werken en dienstengevolge wordt er nu druk stuivertjes verwisseld.

Vele V.D.H.'ers namen dienst bij het expeditieleger; in de kampen, te Mill en in Schotland lopen heel wat van onze mensen rond. Er zijn er ook, die als tolk dienst namen bij het Britsche leger en nu parmantig met hun jeeps komen voorrijden. En dan niet te vergeten degenen die de rijen der P.O.D. of C.D. versterkten.

Namen noemen zou teveel ruimte vergen — één uitzondering willen wij maken, namelijk voor onzen magazijnadministrateur E. Cramer, die een leidende persoonlijkheid bij de illegaliteit was en actief meevocht bij de Zuiderzeedijk en nu als compagniecommandant in Australië zit.

Velen zijn gegaan — anderen komen. Wij draaien door.

DE STERRENWACHT.

Tot de prominente figuren die dezer dagen ons bedrijf verlieten behoren:

Mr. J. F. A. Verzijl.

De secretaris van de Directie Mr. J. F. A. Verzijl. Hij heeft een functie aanvaard bij het Departement van Economische Zaken. Velen onzer kennen den advocaat Verzijl ook, daar hij steeds klaar stond ons met zijn adviezen van dienst te zijn.

Wat de meesten niet weten is, dat Mr. Verzijl ook amateur-marconist was en nog tijdens de bezetting de zender bediende, die in ons gebouw verborgen was en later berichten verzond voor de regeringsberichtendienst.

P. J. H. Colijn.

In Juni 1944 verdween een van onze bekendste medewerkers, de heer P. J. H. Colijn, plotseling van het toneel.

Hij was belast met het aannemen van personeel en heeft het klaargespeeld ongeveer 200 man clandestien voor kortere of langere tijd onder de V.D.H.-paraplu te laten schuilen. Totdat de Duitse Sicherheitsdienst het in de gaten kreeg en hem tijdens werktijd kwam arresteren. De moffen werden met een kluitje in het riet gestuurd en Colijn ontsnapte (via de fietssenstalling) naar Amsterdam, waar hij onderdak kwam in het psychotechnisch laboratorium der Vrije Universiteit.

Na beëindiging van zijn studie aldaar zullen wij hem hier weer terugzien, ook al zal het niet meer zijn om weer een V.D.H.-lied te dichten of om weer voor St. Nicolaas te spelen.

J. Postma.

Op 1 October verliet ook J. Postma, chef van de afdeling Nabewerking ons bedrijf. Hij werd bedrijfsleider bij een conservenfabriek in het Westland.

G. Ubbink.

De chef van onze drukkerij, G. Ubbink, heeft op 15 September onze dienst verlaten om een functie te aanvaarden bij de Economische Voorlichtingsdienst.

Hij heeft er belangrijk aan medegewerkt, dat de normalisatie van onze formulieren en overige gedrukte stukken zover is doorgevoerd, dat Van der Heem N.V. in dat opzicht een vraagbaak voor vele andere bedrijven geworden is.

J. M. van Hoek.

Lena van Hoek, die na 10 jaar trouwe dienst, onze onderneming verlaat om in het huwelijk te treden, zullen wij node missen.

Zij was een van de vaste kern van het montagepersoneel, wier vertrek velen de verzuchting doet slaken — daar gaat weer een van de goeien — hadden wij er maar heel veel zo.

C. B. J. van der Meer.

Dit geldt ook voor onzen lasexpert C. B. J. van der Meer, die een eigen zaak begonnen is. Wij hoeven van hem geen concurrentie te duchten, doch betreuren het wel zijn gedegen vakmanschap te moeten missen.

FABRIEKSBRANDWEER.

Ten gevolge van het vertrek van verscheidene leden van de fabrieksbrandweer zijn er enkele plaatsen open gekomen, die wij gaarne ten spoedigste weer bezetten willen. Doordat luchtalarm niet meer zal voorkomen is de eis van dichtbij wonen voor de brandweertleden vervallen. Sollicitanten kunnen zich opgeven bij:

Ir. Ferwerda — Motorenlaboratorium.

Hr. de Rooy — Machinale Houtbewerking.

Hr. de Geus — Huisvesting.

In de regel wordt er 1x per week geoefend, meestal 's-avonds.

Als vergoeding ontvangen de brandweertleden daarvoor f 1.50 per oefening.

Ieder krijgt een volledige opleiding in de brandbestrijding.

Ir. FERWERDA.

INTERNE POSTDIENST.

De interne postdienst — beter bekend als de boodschappendienst — werkt sinds enige weken weer en krijgt, nu ons bedrijf beter gaat draaien, steeds meer enveloppen te verwerken.

U weet toch dat de postbakjes driemaal per dag worden gelicht en Uw enveloppen driemaal daags worden bezorgd. Dit bespaart U lopen en telefoneren.

O TEMPORA, O MORES O TIJDEN, O ZEDEN.

„Wij zitten in de zorgen, want de gasman komt morgen.”

Met deze woorden werd ik aan de vooravond van de noodlottige dag ontvangen. Ach, reeds de volgende dag zat ik in het avondlijk duister bij een walmende petroleumlamp de krant te ontcijferen. Nog net kon ik lezen: Het G.E.B. heeft velen aan zich verplicht door het ontsteken van de straatverlichting. Inmiddels is de kamer, waarin ik zit geheel verlaten. Mijn vrouw is met de kippen op stok gegaan, hoewel het haar in het kippenhok wel iets is tegengevallen. Gedurende een ogenblik werden wanstaltige schaduwbeelden op de wanden geprojecteerd door het licht van een voorbijrijdende auto, maar dan keert de duisternis terug. De lantaarn voor mijn deur is gestaakt, zodat ook deze bron van licht geen redding kan brengen.

Naast mij ligt een oranjekleurig blad: het laatst verschenen nummer van de V.D.H.-Omroep. Ik heb het zojuist gelezen en thans voel ik mij als V.D.H.-er verplicht een slagzin te maken voor geringer stroomverbruik en dat, terwijl ik zelf ben afgesloten! Neen, dat is toch onmogelijk en mijn besluit is dan ook genomen eens te praten of hier geen mouw aan te passen is.

Zo kom ik dan de volgende morgen in het voorportaal des groten Directeurs. Terwijl ik bevend sta te wachten of deze nog wat electriciteit over heeft, word ik in de juiste stemming gebracht door een geweldige reclameplaat: „DOE MEER ELECTRISCH”. Ergens staat een levensgrote dienstmaagd voor een fornuis: „IN ELKE KEUKEN GAS”. Ja, dat vind ik ook, maar de Directeur schijnt er anders over te denken. Ik raak in opgewonden stemming, waarom heeft men deze reclameplaten niet aan het oog der mensen onttrokken? Met loerende blikken zie ik om mij heen en ik ontdek nog een paar slachtoffers. Ook deze mensen hebben zich laten misleiden door valse spreuken aan de wand van het kantoor van het electriciteitsbedrijf.

Eindelijk is het mijn beurt te verschijnen. In een naar mijn indruk geweldige kamer staat een geweldig bureau, waarachter

een geweldige man zit. Voor dit alles staat een kinderstoeltje, waarin de bezoekers een ogenblik plaats mogen nemen. Mijn handen beven, mijn stem slaat bijna over: „Mijnheer zou het niet mogelijk zijn, dat ik iets, dat ik wat electriciteit kreeg?” „Onmogelijk” „Maar, Mijnheer de Directeur, kunt U mij dan niet, een tip geven, hoe ik het telwerk van mijn meter moet laten aftrekken, in plaats van optellen?”

„Mijnheer”, thans is het de beurt van dengene, die tegenover mij zit in opgewonden toestand te geraken. „Mijnheer, kolen zijn nog beperkt, dus zuinig met gas en electriciteit gewerkt”.

„Prachtig, schitterend”, roep ik, „daar kan ik geld mee verdienen. Heeft U nog zo'n mooie slagzin voor mij?”

„Erult, erult”, brulde de Directeur, „verspilling van gas en electriciteit moet worden geweerd, want ook ons bedrijf is gerantsoeneerd.”

„Dank U, dank U, indien U nog iets weet, hier heeft U mijn adres.”

Een deurt valt dreunend dicht en met een glimlach op mijn gelaat sta ik plots in de gang, tegenover een hoofdambtenaar vierde klas, twee en vijftigste jaar. Ik druk hem een footje in de hand (niemand is beledigd door een fooi, als men de grootte maar juist kiest) en vraag of ik niet wat electriciteit mee mag nemen.

„Het spijt mij wel mijnheer, maar verspilling van licht, betekent straks in Uw kolenhok minder gewicht.”

„Dank U voor Uw moeite en een beetje gas dan?”

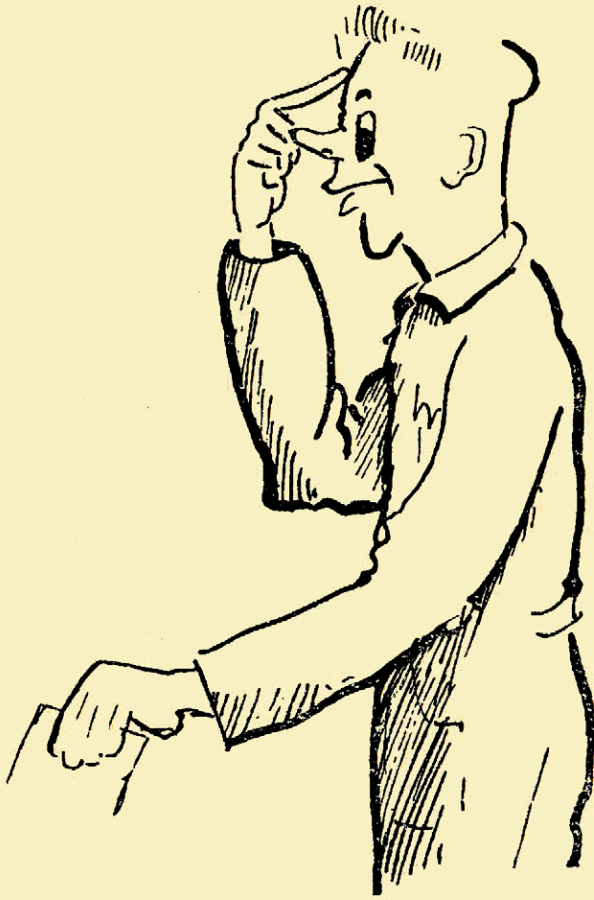
„Zuinig met electriciteit en gas, is een eis die geldig is en was.”

Niet kwaad, mompel ik, maar de Directeur was beter. Enfin, zonder electriciteit, maar met slagzinnen ga ik huiswaarts en fietsend komt mij een tafereel van vijf jaren geleden in gedachten. In diezelfde kamer stond een klein bureau, waarachter een klein beleefd mannetje zat, er voor een grote fauteuil, waarin de bezoeker. Dat kleine mannetje riep kermend uit: „Mijnheer Uw meter moet sneller draaien, anders ga ik naar de haaien.”

(Had hij uit de V.D.H.-Omroep).

N. W. LAGENDIJK.

HET SPITSE IDEE.

Weliswaar moet de man in de fabriek zijn werk verrichten volgens het analyseblad, doch daarmee is nog niet gezegd dat het analyseblad onfeilbaar is.

Degene die het samenstelde is bekwaam en ervaren. Grote fouten zal hij niet maken, achter hem staat een staf van technici die heel goed weten hoe het moet. Dat hebben zij geleerd uit leerboeken en uit de praktijk. De praktijk is de bron van veel wijsheid, want diegene die het leerboek samenstelde, putte daaruit.

De man in de fabriek is de man uit de praktijk. Daarom is het voor de hand liggend dat hij verbeteringen op de in het analyseblad voorgeschreven werkwijze ziet. Hij kan een wijziging in de bewerkingsmethode voorstellen, waardoor een bewerking vlugger verloopt, minder uitval veroorzaakt, of beter resultaat heeft.

Het gebruikte gereedschap kan door een kleine verandering dikwijls doelmatiger of veiliger worden — er zijn zoveel mogelijkheden.

Nu gaat het er maar om dat die verandering in praktijk gebracht wordt. En nu komt de Ideeënbus op de proppen.

Hij zet zijn idee op papier — en stuurt

zijn voorstel per interne postdienst aan de Ideeëncommissie.

Deze commissie bestaat uit de heren:

Ir. van Emden — Bedrijfsbureau.

Ir. v. d. Poel — Bedrijfsbureau.

Hr. Meys — Technisch Bureau.

Hr. Schouten — Constructiebureau.

De commissie vergadert iedere week en elk voorstel wordt onder de loupe genomen.

Is het bruikbaar — dan wordt beoordeeld hoeveel besparing er door bereikt wordt. Is de besparing groot dan krijgt de inzender een grote beloning — kleinere besparingen worden navenant gewaardeerd. Is het voorstel niet bruikbaar — dit komt natuurlijk ook voor, bijvoorbeeld omdat er speciale machines aan te pas komen — dan ontvangt de inzender eveneens bericht dat zijn voorstel onbruikbaar is.

De toegekende beloningen worden gepubliceerd in de V.D.H.-Omroep.

U begrijpt, dat het een bedrijfsbelang is dat er veel goede voorstellen binnenkomen.

En alles wat voor het bedrijf van belang is komt uiteindelijk ook onszelf ten goede.

Een kleine verbetering levert al gauw een beloning van enkele guldens op — De inzenders profiteren echter direct, en na de geldsanering zullen wij heel gauw bemerken hoe waardevol die weer zijn. Dan verdwijnen de fantasieprijzen.

Elders in dit nummer kunt U lezen over ons puntensysteem, waarmee wij bereiken willen dat de beperkte hoeveelheid stofzuigers, radiotoestellen, strijkijzers, handdynamo's en wellicht ook fietsen, die wij aan ons personeel zullen kunnen verkopen, ook inderdaad ten goede komt aan degenen, die daar het meest voor in aanmerking komen.

Er is daarbij ook gedacht aan de Ideeënbus. Degenen, die bruikbare ideeën inzenden zullen een beloning ontvangen, niet alleen in geld maar ook in punten. Geld ontvangt U altijd — net en evenveel als vroeger. De punten zijn een extraatje. En U weet — hoe meer punten, hoe gauwer een eigen radio of stofzuiger.

Het bericht in de vorige Omroep, dat de Ideeënbus voorlopig is stopgezet, is hiermede ingetrokken. De herboren Ideeënbus wacht vol spanning Uw idee.

IDEEENCOMMISSIE.

HOE KOM IK AAN EEN RADIO-TOESTEL.

De afdeling Verkoop wordt bestormd door mensen die een radiotoestel willen kopen. Leden van het personeel, zakenrelaties, wildvreemden, ieder klampt ons aan om een apparaat.

De vraag is zo groot dat wij er onmogelijk aan kunnen voldoen. Wij moeten het leeuwendeel van onze — beperkte — productie beschikbaar stellen voor het publiek.

Een Erres toestel moet voor den gemiddelden Nederlander geen vooroorlogs begrip, doch tastbare werkelijkheid zijn. Dus gaat het merendeel van onze toestellen naar de winkeliers om daar in de etalages te prijken.

U begrijpt ook wel dat de toestand beter wordt zodra er meer toestellen vervaardigd worden. Dan kunnen wij er ook meer beschikbaar stellen voor het personeel. Doch voor die grote productie is ook nodig: meer personeel. Als er op de afdeling Montage niet voldoende meisjes zijn om de Erres toestellen in elkaar te zetten, komen er te weinig apparaten van de band.

Intussen zou het wel erg sneu zijn voor degenen die hier de radiotoestellen vervaardigen dat zij zelf de kans niet zouden krijgen er een aan te schaffen. En daarom hebben wij gezocht naar een wijze van verdeling van de voor het personeel beschikbare toestellen, (voorlopig zijn dat er nog weinig doch gaandeweg komen er meer), dat deze beschikbaar worden gesteld voor degenen die er ook het meeste recht op hebben, namelijk degenen die er veel toe hebben bijgedragen dat ons bedrijf goed loopt.

Dat zijn niet alleen degenen die bijzondere arbeidsprestaties leveren, waardevolle ideeën inzenden voor de ideeënbus, nieuw personeel waar zo dringend behoefte aan is, aanbrenge, doch ook degenen die door jarenlange trouwe dienst hebben bijgedragen tot de groei van ons bedrijf.

Gezien de beperkte voorraad gaan wij een distributiestelsel toepassen.

Onze distributieartikelen zijn onze eigen producten. U kunt ze kopen als U beschikt over twee dingen: Punten en Geld. Punten: Wij zeggen dat men voor het kopen van een stofzuiger bijvoorbeeld 500 punten moet hebben en voor het kopen van een radio 1.000 punten.

Nu kunt U punten krijgen voor:

Dienstverband. De tijd die U voor 1 September 1944 in onze dienst was.

Diensttijd. De diensttijd na 1 September 1945.

Ideeënbus. Beloonde ideeën, die voor het bedrijf dus van belang waren.

Voordracht afdelingschef. Wegens goede arbeidsprestatie of gedrag.

Aanbrengen personeel. Door U aangebrachte bruikbare werkkrachten.

Andere redenen: Bijvoorbeeld als prijs bij een prijsvraag.

De punten worden geregistreerd. Zodra iemand 500 punten heeft kan hij een stofzuiger aanschaffen.

Uitvoerige bijzonderheden vindt U in de folder die dezer dagen zal verschijnen.

GELD EN GOEDEREN.

Goed beschouwd is het altijd een probleem geweest hoe met het beschikbare geld uit te komen. Iemand die voor de oorlog dertig gulden per week verdiende wist dat hij daarvan geen bokkesprongen kon maken. Die man rookte Dushkind van 15 cent per pakje en zeker geen dure importsigaretten. Nu is 15 cent per pakje niet duur voor 20 sigaretten. En de prijs was zo laag omdat er volop tabak was en

..... een beperkte hoeveelheid geld. Geld en goederen hielden elkaar in evenwicht. De prijs was stabiel — 15 cent.

De oorlog heeft alles in de war gestuurd. De beschikbare hoeveelheid tabak is geslonken — daardoor alleen al zou de prijs moeten stijgen, als de hoeveelheid geld in omloop zijnde niet inkromp. Doch wat gebeurde? Er kwam steeds meer geld. Ons land werd overstroomd met papieren geld en wat daarvan het gevolg was hebben wij gezien. De prijzen van de (vrije) goederen stegen tot astronomische hoogte.

Nu de Duitsers vertrokken zijn — ons met de ravage achterlatend — heeft de minister van financiën de moeilijke taak dit zaakje in het reine te brengen. Vandaar de geldsanering. Saneren wil zeggen — gezond maken.

Het streven is er naar geld en goederen weer in evenwicht te brengen. Dus minder geld en meer goederen in omloop.

Dat er minder geld in omloop komt — of is — beseffen wij allen.

Dat er meer goederen komen weten wij ook — getuige de stijgende productie van onze fabrieken en het steeds groter wordende aantal schepen dat onze havens binnenloopt.

Nu moet het financiële beleid van velen nog gesaneerd worden. Het geld moet goed beheerd worden. Nu is het tijd om te gaan sparen voor de hoognodige aanvulling van onze linnenkast. Voor serviesgoed, kleding en huisraad. Voor een fiets met echte banden, een radio of een stofzuiger.

Al zijn die momenteel nog niet te koop — binnenkort wel en dan is het zaak geld beschikbaar te hebben om die aanschaffingen te kunnen betalen. Dan kunnen wij geen sigaretten meer kopen à f 1,25 per stuk.

Hoeveel geld kan ik nu uitgeven voor huishuur, brandstof, kleding, voedsel, tram? Dat is afhankelijk van de samenstelling van Uw gezin en de grootte van Uw inkomen. Doch er is een bepaalde samenhang. Iemand die f 200.— per maand verdient moet geen huis van f 80.— per maand huren, dat is duidelijk. Die man moet de tering naar de nering zetten — hij moet budgetteren — zijn geld volgens een bepaald plan uitgeven. Daarover in een volgend nummer.

TIJDSCHRIFTENCIRCULATIE.

Ten einde de kosten van de bibliotheek tot een noodzakelijk minimum terug te brengen, zal de tijdschriften-circulatie aanzienlijk ingekrompen worden.

In het vervolg zal een tijdschrift in het algemeen slechts toegezonden worden aan degenen, die het voor hun werk bij Van der Heem direct nodig hebben. Hun namen worden op het tijdschriftomslag geschreven en zij kunnen dit rechtstreeks aan den ophen volgenden lezer toezenden. Voor de overige belangstextra exemplaar in de bibliotheek aan-

wezig op de leestafel, waar zij dit in de middagpauze kunnen raadplegen.

De literatuuroverzichten zullen hen inlichten over de inhoud van de ontvangen tijdschriften. Het ligt voorts in onze bedoeling meer dan tot dusverre fotocopies te verstrekken van tijdschriftartikelen, welke dan door den aanvrager behouden kunnen worden. Al naar de aard van het artikel zullen de kosten aan de afdeling of aan den aanvrager persoonlijk in rekening gebracht worden.

DE BOER.

FAMILIEBERICHTEN.

Geboren werden:

Daniël Cornelis, zoon van D. van Zanten, afdeling Erres Service, op 25 Mei j.l.
Een speciale vermelding voor kleine Daan, omdat hij — voor zover ons bekend — het eerste vredeskind in de V.D.H.-familie is.

Marianne, dochter van W. J. F. Bijl, afdeling Erres Service Deventer, Juli j.l.

Getrouwd:

G. de Bruin, afdeling Contrôle met Mej. A. C. Schaafsma op 26 September j.l.

Verloofd:

C. A. M. Kroon, afdeling Organisatie met Mej. C. M. Kurvers, op 23 September.

Mej. T. v. d. Schaaf, afdeling Correspondentie met A. Vesseur, op 29 September.

Overleden:

Mej. J. C. de Nocker, afdeling Fabrieksadministratie, op 29 Juli j.l.

Noodkreet: Uw redacteur is geen Sherlock die overal achterkomt.

Een kladje is gauw geschreven — de postdienst werkt weer feilloos!

Stuurt dus Uw familieberichten weer aan de Redactie.

SPREEKUUR AFDELING ARBEID EN SOCIALE ZAKEN.

In afwachting van de huisvesting in de parterreruimte zijn de afdelingen arbeid en sociale zaken tijdelijk ondergebracht op de derde étage van het hoofdgebouw naast de Proef-fabriek, telefoonnummer 112.

De spreekuren zijn:

Afdeling Arbeid	Hr. Schrevel	Maandag Woensdag Vrijdag	's-avonds na werktijd
Afdeling Soc. Zaken	Hr. den Hartogh	Dinsdag Donderdag	's-avonds na werktijd
	Mej. Bult	Maandag Woensdag	's-avonds na werktijd

Zij, die den heer Ruijsch van Dugteren wensen te spreken, dienen tevoren bij een van de bovengenoemde functionarissen dit onderhoud aan te vragen.

BEDRIJFSKERN.

Reeds tijdens de bezetting is het plan ontstaan onmiddellijk na de bevrijding te komen tot de stichting van een bedrijfskern. Uit het personeel is een werkcommissie gevormd, bestaande uit de heren: Ir. Ferwerda — Motorenlaboratorium.

Th. de Geus — Huisvesting.

R. Baarda — Montage.

Dit comité heeft tezamen met de Directie een voorlopig reglement samengesteld en heeft de verkiezingen voorbereid. De heer Ruijsch van Dugteren, chef van de afdeling Personeelszaken,

is door de Directie aan het werkcomité toegevoegd.

Het voorlopig reglement geeft een overzicht van doel, karakter en werkwijze van de bedrijfskern — ieder heeft gelegenheid gehad critiek te leveren op het door het werkcomité samengestelde voorlopige reglement.

Het doel van de kern is, het personeel te vertegenwoordigen bij de Directie ten einde met inachtneming van de belangen van de onderneming mede te werken aan de behartiging van de belangen van het personeel.

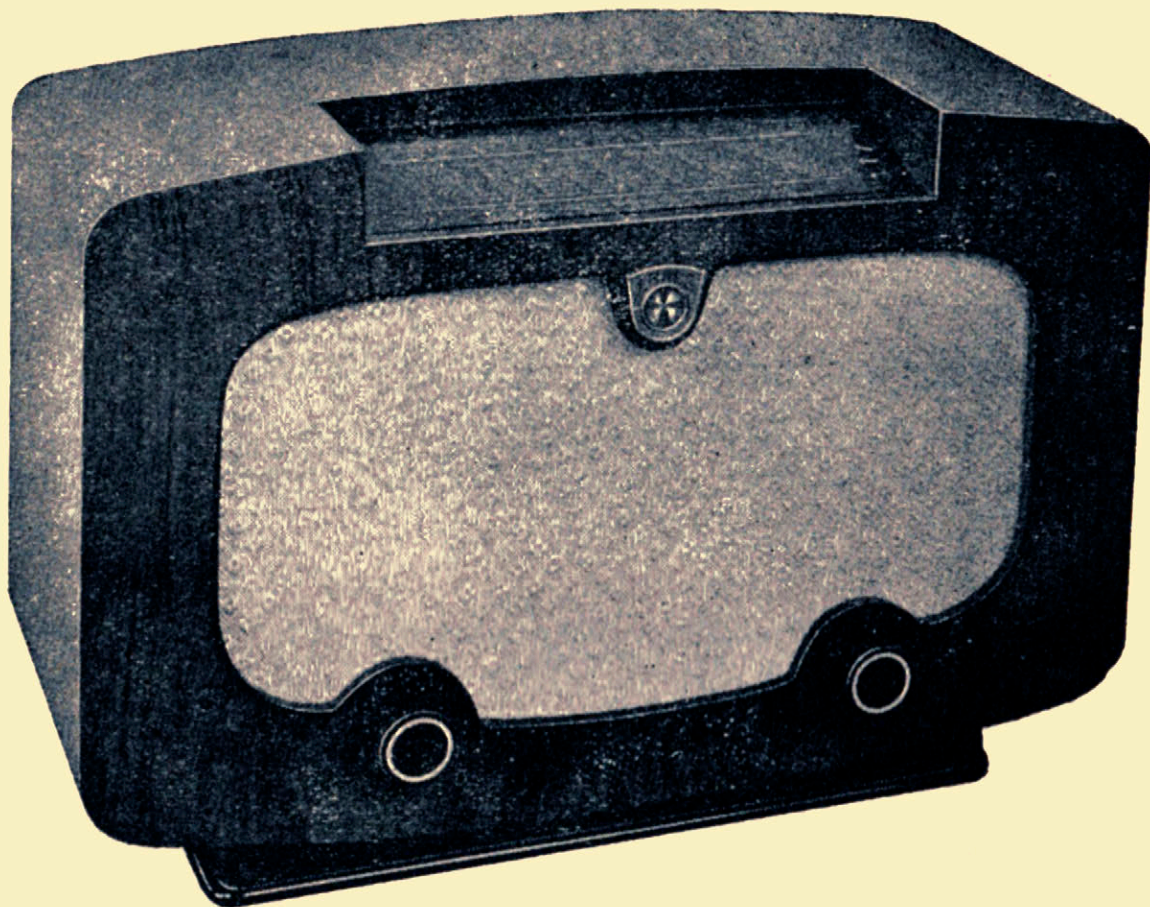
Zij tracht dit doel onder meer te bereiken door het bevorderen van al die maatregelen, welke de goede verstandhouding tussen Directie en Personeel en de leden van het personeel onderling kunnen versterken.

Zij treedt niet op het arbeidsterrein der Vakverenigingen.

De kern beoogt samenwerking overeenkomstig de geest van de nieuwe tijd die, met de vredesklokken, werd ingeluid.

Met dit doel steeds voor ogen kan haar arbeid zegenrijk zijn — mits allen haar hun volle vertrouwen en medewerking schenken.

Het wachten is nu op de verkiezingen.

Waar op gewacht wordt: de KY 457. Het eerste na-oorlogse model Erres radiotoestel, dat nu weer in flinke aantallen van de band komt.

MEDEDELING.

De oplage van ons vorige nummer was zo beperkt dat wij vrijwel geen enkel exemplaar voor ons archief hebben kunnen overhouden.

Daarom verzoeken wij degenen, die er geen prijs op stellen hun V.D.H.-Omroep te behouden, deze aan ons terug te geven. U kunt deze per interne postdienst zenden aan de Redactie.

Voor de eerste 25 exemplaren betalen wij desgevraagd 25 cent per stuk terug.

Denkt U er ook aan Uw enveloppe in de personeelsbus te deponeren? Het bespaart ons de moeite van het typen en — een nieuwe enveloppe.

Wil de omroep om de 14 dagen verschijnen dan moeten de enveloppen terugkomen.